

सर्वभूतेशेयस्मिन्त्रैलोक्यंचक्रवत्चक्राहृदपिपीलिकावत् परवशत्वेनपरिवर्ततेकेशैरिवचिद्रश्मिर्वातिसर्वव्यामोतीतिकेशवस्तं पुरुषर्षभंपुरुषाअन्मयादयःपंचतेषांक्रषभंश्रेष्ठमुत्तमंषष्ठमित्यर्थः ॥१४॥
 पितृनिति अव्ययःअपरिणामी ॥१५॥ तथैवेति वेदकर्तृत्वंब्रह्मणोमहतोभूतस्यनिःश्वसितमेतद्यद्वेदइत्यादिश्रुतिसिद्धं वाचाविरूपमित्येतिवेदमित्यत्ववचनंतुवर्णपदाद्यानुपूर्व्यविभ्रंशमात्रपरं प्रलीयते
 स्मिन्महदादिकार्यसंप्रलयस्तं प्रकरोतीतिप्रकृतिःतालयोत्पत्तिस्थानंमायाशबलमपिसृष्टजेइत्यर्थः तथाचश्रुतिःनासदासीन्नोसदासीत्तदानींनासीद्रजोऽनोव्योमापरोयदिति सदसद्रजःशब्दितानांप्रधान
 शून्यपरमाणूनामानुमानिकानामिवश्रौतस्यपरव्योमोपिमायाशबलापरनाम्नःसृष्टेःप्रागभावंवदंतीतस्यापिजन्यत्वंदर्शयति मायायास्तुच्छत्वात् ब्रह्मणश्चासंगत्वान्तयोरेकीभावलक्षणंतात्त्विकंशाबल्यं
 संभवति तुच्छेनाभ्वपिहितंयदासीत् असंगोऽयंपुरुषइतिश्रुतिभ्यां तस्मात्सृष्टेःप्रागभावाशबलंब्रह्मासीदित्युक्तिर्मायायांस्थित्वैवयुक्तानतुवस्तुवत्त्वा यथोक्तं अस्याविद्येत्यविद्यायामेवासित्वाप्रक
 ल्प्यतइति अतोयुक्तमुक्तंप्रकृतिस्तजतेइति रज्जूरगवत्प्रतीतिसमकालायाएवतत्सृष्टेरुपगमादितिदिक् ॥ १६ ॥ यथेति प्रत्यब्दंयथावसंतेआश्रयक्षामीष्मेमल्लिकावर्षासुकदंवानियमेनपुष्पि

त्रैलोक्यंसर्वभूतेशेचक्रवत्परिवर्तते ॥ यत्तदक्षरमव्यक्तममृतंब्रह्मशाश्वतं ॥ वदंतिपुरुषव्याघ्रकेशवंपुरुषर्षभं ॥ १४ ॥ पितृन्देवानृषींश्चैवतथावैयक्षराक्षसा
 न् ॥ नागासुरमनुष्यांश्चसृजतेपरमोव्ययः ॥ १५ ॥ तथैववेदशास्त्राणिलोकधर्माश्चशाश्वतान् ॥ प्रलयंप्रकृतिंप्राप्ययुगादौसृजतेपुनः ॥ १६ ॥ यथार्तावतुलिं
 गानिनानारूपाणिपर्यये ॥ दृश्यंतेतानितान्येवतथाभावायुगादिषु ॥ १७ ॥ अथयद्यदाभातिकालयोगायुगादिषु ॥ तत्तदुत्पद्यतेज्ञानंलोकयात्राविधानजं
 ॥ १८ ॥ युगांतैःतर्हितान्वेदान्सेतिहासान्महर्षयः ॥ लेभिरेतपसापूर्वमनुज्ञाताःस्वयंभुवा ॥ १९ ॥ वेदविद्वेदभगवान्वेदांगानिबृहस्पतिः ॥ भार्गवोनीतिशास्त्रं
 तुजगादजगतोहितं ॥ २० ॥ गांधर्वनारदोवेदभरद्वाजोऽथनुग्रहं ॥ देवर्षिचरितंगार्ग्यःरुष्णात्रेयश्चिकित्सितं ॥ २१ ॥ न्यायतंत्राण्यनेकानितैस्तैरुक्तानि
 वादिभिः ॥ हेत्वागमसदाचारैर्यदुक्तंतदुपास्यतां ॥ २२ ॥ अनाद्यंतत्परंब्रह्मनदेवानर्षयोविदुः ॥ एकस्तद्वेदभगवान्धातानारायणःप्रभुः ॥ २३ ॥

ताम्रवन्ति एवंब्रह्महरविष्णवादिषुप्रतिकल्पंसृष्टिप्रलयस्थितिकर्तृत्वंतदातदाआविर्भवति ॥ १७ ॥ एतदेवव्याचष्टे अथेति तत्तत्तस्मिंस्तस्मिन्विषये लोकयात्राव्यवहारस्तस्यविधानंप्रमाणे
 नप्रमेयरव्यापनंतजं तेनसोपाधिकमेवज्ञानमुत्पद्यतेननिरुपाधिकमित्युक्तंभवति ॥ १८ ॥ युगांतैर्युगादौ अंतर्हितानुपूर्वयुगेऽभूवन्तान् अनुज्ञाताःउपदिष्टाः स्वयंभुवाब्रह्मणा ॥ १९ ॥ वेदवित्भगवान्ब्र
 ह्मवेदांगानिबृहस्पतिर्वेदेतिसंबंधः ॥ २० ॥ २१ ॥ न्यायतंत्राणितात्त्विकवैशेषिककापिलपातंजलादीनि हेतुर्युक्तिःआगमोवेदःसमाचारःप्रत्यक्षतैःप्रमाणैःकृत्वा एतैर्मुनिभिर्गिर्यद्वल्लुप्ततत्तदुपास्यतां
 अमुख्यत्वात् तदुपास्यमेवमवेदांतविज्ञेयमित्यर्थः तथाचोपास्यस्याब्रह्मत्वंश्रुतिराह तदेवब्रह्मत्वंविद्धिनेदंयदिदमुपासतइति ॥ २२ ॥ अनाद्यं नास्तिआद्यकारणंयस्यतत् यद्वाआदौविदितमाद्यंतदन्यद
 नाद्यंसर्गादौअविदितमित्यर्थः कथंतर्हिदेवानविदुःरित्यतआह एकइत्यादि ॥ २३ ॥